

Hur man utdrygade brödet det torra året 1868.

år 1868 lever ännu kvar hos de äldre och detta år kallas allt fortfarande "Det torra året!" Regn föll ej på hela försommaren, varför skörden nästan alldeles slog fel och i följd därav, hade man mycket svårt för att få brödsäden att räcka till. Fru Håkan Anders i Asmuntorp av Trolleås socken omtalar hur man försökte dryga ut brödet.

Kornmjöl fanns nästan ej att uppbringa och därför måste man använda kornmjöl och potatis. Man rev råa potatis och när man så lagt kornmjölet i träget grävde man ut en håla i mjölet och här slog man den rivna potatismassan. Sedan slog man kokande vatten över alltsammen och kallade mjölet liksom när man bakar vanligt grovbröd. När så degen hade stått till kväll (skällningen verkställdes på förmiddagen) knådades degen och jäst och surdeg tillsattes. Det fick så stå över natten och efter ytterligare knådning och jäsning på morgonen bakade det och enligt berättarskans utsago, blev det mycket gott bröd.

Man berättar även att det var mycket högtidligt när man fick rågbröd.

Olika slag av klutar.

Förr buro allmogekvinnorna klutar såsom huvudbonad vid högtidliga tillfällen. Det var inte förrän långt in på 1800-talet vilkeschaletterna började bli moderna och det var ej förrän några år in på det 19-de århundradet, hattarna kommo i användning.

Fru Håkan Anders' omtalar, att man hade tre slags klutar. Det fanns en särskild klut för dem som hade sorg. Denna klut fick ej ha några spetsar eller broderier utan endast en bred fäll.

En annan slags klut var prydd med spetsar och mellanverk och var avsedd att användas vid glädjefester inom familjen eller vid de större kyrkliga högtiderna såsom jul, pingst och midsommar.

En tredje klut var broderad på halen och prydd med spetsar. Klutahalen var den snibb av kluten, som gick ned i nacken. Denna klut användes vid särskilt högtidliga tillfällen.

Klutbindningen var en viktig sak och det var ej alla, som kunde konstna till belåtenhet, och därför fanns det vanligen en eller ett par gummor i varje socken, som voro särskild anlitade när det gällde att binda klutar.

*Sorgkluten**Högtidskluta**Klutbindning*

Kråketorp, nuvarande Asstorp och orsaken till dess
namn.

I Trolleås församling finnes en gård, som nu heter Asstorp. Denna gård kallades förr allmänt för "Kraugetorp", och enligt vad fru Håkan Anders' berättar skall gården ha fått sitt namn av följande orsak. Jag har i annat sammanhang omtalat en rackare, som hette Kristian. Han kallades Kristian Rackare och bode i ett av de s.k. Ljungarumshusen i Stabbarp, vilka ligga i närheten av Kråketorp. Rackaren slaktade hästar, och han brukade kasta ut inälvor och avskräde på en åker i närheten av Kråketorp. Vid dessa avskräden samlades en mängd kråkor och så döpte man den i närheten liggande gården till Kråketorp. Den nuvarande ä innehavaren lantbrukaren Olof Persson har sedan ett trettiotal innehaft gården på arrende och han har döpt om namnet till Asstorp, en förkortning av den närliggande byn Asmuntorp. Gården tillhör Trolleås gods.

Det kan nämnas att gården härjats av eldsvåda tvenne gånger. Första gången midsommardagen 1904 då elden uppkom genom att en jungfru, som skulle steka fläsk, ej passade detta bättre, än att det tog eld i flot-

*Keldsvådan
i Kråketorp.*

tet och spred sig vidare så att hela gården inom kort brann ned. Gårdens ~~ägare~~ ~~förutnämnde~~ innehavare förutnämnde Olof Persson hade jämte hustrun bevistat gudstjänsten i Trollenäs kyrka och fick på hemvägen se rök stiga upp från gården, som inom kort var övertänd. Då det fanns flera minderåriga barn hemma blev föräldrarnas skräck mycket stor och han körde hem i vild karriär. De, som sett hästen när han lämnade hemmet, sade, att denna var svart när han körde, men vid hemkomsten var den skummande vit av svett. Gården, som var kringbyggd med halmtak, nedbrann i grunden.

Andra gången gården brann var vid det ovanligt svåra åskväder, som den 7 juli 1915 drog över Skåne och anställde stora skador. Denna gång var P. och hans hustru på kalas hos en lantbrukare Peter Persson, Öslöv, Bosarps församling. När åskvädret började kände P. en ovanlig oro och ville strax bege sig hem. Trots upprepade uppmaningar av värdfolket, att ~~de~~ skulle stanna, lät P. ej övertala sig utan körde hem. Ovädret tilltog med förfärande styrka, och när han nådde hemmet hade det nästan nått sin kulmen. Så fort han kom hem, gav han order till drängarna, att de skulle lägga seldonen på hästarna, ty det säges, att hästar ~~kan~~, som skola räddas ur brinnande byggnader äro lättare att få ut om de

*Sten
Olof Persson
Trollenäs*

*Andra gången
Vadon*

*1915
Peter Persson
Öslöv*

ha seldon på. Man behöver då ej hellre frukta för att de skola rusa in i elden igen, vilket eljest kan förekomma.

Ordern var ej ~~me~~ jämt åttlydd förrän det kom en förfärande knall, som slog ned i uthusbyggnaden, om det var själva stallbyggnade vet jag ej, men det gick så att man lyckades rädda de innevarande djuren. De flesta av korna voro ute på bete. Denna gång nedbrann endast uthusbyggnader~~na~~, ty efter den första branden lade ^{/s/} boningslängan ett stycke från dessa.

Det var egendomligt, ty det var liksom en inre oro, som drev honom hem i det förfärliga ovädret. Att köra ungefär en halv mil i det vädret var ej lätt, men han kunde ej stanna borta.

Den, som varit med om den ovädersnatten glömmer den aldrig, ty det ena nedslaget följde på det andra. Enbart från mitt hem, som ligger ganska högt syntes fem eldsvådor, den ena av dessa var Asstorp, Denna gård ligger även högt så branden syntes vida omkring. En gård i Bosarps församling brann ned.

IV.

Slarvatorp och Brunnjängen.

En gård i Asmuntorp (det som nu innehaves av lantbrukaren Henning Da-

Skriv endast på denna sida!

Slarvatorp.

vidsson) kallades Slarvatorp eftersom det var så illa underhållet, ja det fanns ~~xxxxxx~~ nästan inga tak. Även denna gård har härjats av eldsvåda. Jag minns ej tiktig-tom det var i juni eller juni 1929-eller 30. En smedgesäll skall hava gett gården öknamnet. Nu kallas det ej så. En gård kallades Brunnjängen eftersom där fanns en brunnjäng till, att hämta upp vatten med. -----

V.

Thorslund.

En gård i Asmuntorps by, som ~~förr~~ förut innehafts av fru Häkan Anders' och hennes man, innehaves nu av en lantbrukare Arvid Herrman. Omkring denna gård står en mystik, som säkerligen länge kommer att leva i folkmedvetandet och berättas under släktled framåt. Händelserna, som där timat, ligga endast fyra år tillbaka i tiden. Den första händelsen var att gården nedbrann till grunden 1928. Branden förorsakades genom mordbrand, men trots ingående förhör kunde den misstänkte ej förmas att erkänna. Branden började vid tvåtiden på natten och hade nära kostans de inneboende livet ~~ihjäl~~. Hade ej en närboende person observerat elden och alarmerat gårdens folk, hade dessa säkerligen blivit innebrända. En dräng som bodde i den på vinden till ett av uthusen

*Brunnjängen**Thorslund*

inrymda drängkammaren. blev under sitt försök, att komma ned för trappa
kvävd av röken och omkom.

Eldsvådan troddes vara anlagd av en ryktare, som genom sitt oförskäm-
da uppträdande blivit avskedad från sin plats. Innan eldsvådan hade
åtskilliga nidingsdåd blivit begångna. Sålunda hade mjölk blivit ut-
slagen och man märkte, att foder blivit bortstulet från logen. Möjligen
har eld uppstått vid upprepat stöldförsök, då man ~~xxxxx~~ möjligen varit
ovarsam med tånustickor och på så sätt kommit att antända halmen.

Hur det tillgätt om det varit planerad hämd eller ovarsamhet, kommer
väl aldrig att utrönas, men mannen var av tattaressläkt och illa känd,
så antingen han har gjort det eller ej har han misstankarna på sig.

Gården byggdes åter upp och en ny drängstuga med kakelugn inreddes.

Här fingo drängarna själv sköta om elden på kvällarna och hur det var,
så hade de en gång skjutit spjället för tidigt, så att ej mycket mera

än ett år efter branden funnos tvenne drängar ihjälslösa en morgon,
när husbonden kom upp och skulle se efter varför de ej kommo i sitt
arbete. Åter gick omkring ett år och en annan drän^g, som ej varit nogg-
gran med spjället blev ihjälslösa¹. Detta hände för ett par år sedan och

när denna tredje olycka hänt sattes värmeledning i drängstugan och

sedan dess har lyckligtvis ^{Skriv endast på denna sida!} ej någon olycka hänt.

*Eldsvådan
orsak*

*Stycke på
gården*

Dessa upprepade olyckor med åtföljande spillda människoliv har givit stället en viss mystik, som satt folkfantasierna i rörelse, och kommit dem att reflektera över om något särskilt olycksöde är fäst vid gården och därför berättar jag dessa händelser.

VI.

En jullek och en julsed.

På varje gård fanns förr en eller flera stora kopparkittlar, rymmande omkring 70-80 liter. Dessa kittlar fingo under julhögtiden sin särskilda betydelse vid en jullek, som kallades, "Stå i tjelen!"

Denna lek tillgick så, att ~~man~~ man tog, den största kitteln man hade ~~xxx~~ och i dess båda handtag stack man en ganska lång stång. Man satte sedan två stolar mittför varandra, på vilka stångens båda ändar vilade. När kitteln var upphängd på detta sätt, skulle en person gå upp i kitteln och ställa sig med ett ben på var sin sida om stängen och på detta sätt balansera så det blev jämnvikt i kitteln.

I Asmundtorps by brukade man kläda ut sig ~~x~~ i fantastiska dräkter under julen och så utstyrda flera i sällskap vandra omkring i gårdarna. Detta kallades att gå "julaspöke". Man brukade vid dessa tillfäl-

Stå i tjelen.

Julaspöke.

len sjunga och ibland spela harmonika eller fiol och förresten finna på en del spektakel. De agerande voro vanligen maskerade, med karlar utklädda till fruntimmer och tvärt om. De blevo vanligen trakterade med brännvin på de gårdar de kommo, så ibland var sällskapet ganska högljutt innan de skildes för att gå var och en till sitt hem. Man brukade även kläda ut en gubbe, som förfärdigats av långhalm, och bära omkring denne i byn, med en skriven lapp, som angav den besökandes ärende eller namn.

VII.

Uppmaningar till barn.

Om barnen ej ville äta upp den portion mat, som de fått upplagt på sin tallrik, brukade man säga till dem, att de skulle äta upp ~~de~~ för så skulle det bli vackert väder dagen efter.

Ett annat sätt att få barnen, att äta upp var, att de uppmanades, att ej lämna trivsbiten, ty då blevo de ej stora.

Om ett barn stödde huvudet i händerna, sade man: "Sätt inte stötter under nya hus!"

~~Var~~ Fru Håkan Anders' sade, att man brukade skrämna barnen med bäckhästen om de ej voro snälla. Den genom byn rinnande Saxån troddes vara bostad för bäckhästen. ~~Skiv endast på denna sida~~ -----

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Helsingfors

Trivsbiten

*Stötter under
nya hus*

Bäckhästen